

ске уније". Ове изјаве су, с једне стране, осуђене, али се, с друге, разматрају као легални и оправдани ставови. Таква гледишта потичу из познатог и старог културног империјализма, створеног западневропском лажи. Он се јавио прво као идеологија културног вођства Запада у односу на Византијску империју. Та империја која се до данас означава као „опадање“ омражена је као „источно“ унижење такозваног „прототипа“ (царства) и „креативне снаге“. Наставак је то што у данашњој Европи представници те аптиевропске идеологије верују да нова европска историја мора бити изнова утемељена и написана тако да се та историја, заснована на класичној литератури, образовању и хришћанству којима Европа дише на оба плућна крила, мора исправити и заменити западном, латинско-римском перспективом или теоријама које у себи садрже културни сукоб Истока и Запада. Сукоб би на тај начин поново постао актуелан.

Зар намера Европске уније да у Бриселу отвори Музеј европске историје који подразумева време тек од Карла Великог не садржи у себи увреду европског духа и ограничење историје европске културе? Зар минојска култура Крита, атински Акропољ и Света Софија у Константинопољу не припадају свим Европљанима и свим хришћанима? Зар разарање муслиманских богомоља у Босни пре неколико година и православних манастира из XIII и XIV века на Косову није окренуто против европске културе и зар ти догађаји не уништавају слику Европе и европски идентитет? Шта је европска култура? Да ли је то само римско-латинска и протестантска култура Запада и Севера? Није могуће ограничити ширину европске културе. У Европи, међутим, постоји само широка лепеза провинцијализама са уједињеним владама које су више или мање демократске, али које су, пре свега, оријентисане на питања новца, моћи и индивидуалних интереса — провинцијализам је за резултат имао унију која је потпуно прихваћена и која не служи култури.

Стога околности у којима се налази Западна Европа носе искушења за Цркве Запада, а нарочито за Римокатоличку Цркву. Од ње, то јест од Јована Павла II, бранитеља хришћанске врлине, очекује се да искористи свој утицај на овај материјалистички свет како би се политичка похлепа Запада ограничила и, поред тога, ука-

зало на то да Римокатоличка Црква препознаје и поштује извесна ограничења. Осим тога, било је жеља да се код православних створи мишљење како Римокатоличка Црква користи слабост Православних Цркава у земљама које се још увек налазе изван Европске уније или које чекају на улазак у њу, као и да римокатолици политички подржавају такав став који води еклисиолошком глобализму, у смислу увећавања и доминације папског примата. То је имало страшне последице по екуменски покрет.

Позиција и мисија свих Цркава овде је јасна. Од хришћана Европске уније зависи да ли ће постојати нова завеса, да ли ће бити постављене нове политичке границе и да ли ће се изградити нов економски, културни и религијски зид. Питање је да ли ће Цркве подићи свој глас или ће ћутати. Суочавање са тим проблемима и уопште религиозни живот људи зависе од достојанства Цркава и улоге коју ће оне имати у новој Европи. Цркве имају дужност да свакога, у свако доба, подсећају како човек не живи само о хлебу.

Верујем да ће све Цркве дати свој одговор тим новим изазовима у стварању нове уједињене Европе — за добро и спасење људи. Цркве, без обзира на то што постоји подељеност, могу заједно бити успешне на многим пољима, а на добро становника Европе, Европе која треба да се афирмише као друштво виших вредности. Због тога заједничка одговорност Цркава за житеље нове и уједињене Европе не зависи од тога да ли се оне налазе иза или испред различитих зидова и завеса који су пали или који још увек постоје. Та одговорност никада није била тако велика као данас.

Превео *Александар Баковац*